

PROJECTE D'INNOVACIÓ EDUCATIVA:

EL TREBALL PER AMBIENTS I EL LLENGUATGE ORAL

Escola Guillem de Montgrí

ÍNDEX

1. Punt de partida	3
2. Objectius	5
3. Desenvolupament del projecte	5
3.1 Organització dels espais per ambients	5
3.2 El treball per ambients. Metodologia	6
3.3 Planificació del temps. Horaris	8
3.4 Distribució dels recursos humans	9
4. Criteris d'avaluació	9
5. Conclusions	10
6. Annexos	10

1. PUNT DE PARTIDA

En els darrers anys hem pogut constatar com el treball a les escoles s'ha tornat molt més complex i com s'ha anat modificant la tipologia d'alumnat que ocupa les aules reflex d'una societat canviant i diversa.

Els grups d'alumnes que ens arriben a infantil tenen unes característiques personals molt heterogènies a tots els nivells: cultural, coneixements previs, estimulació prèvia, adquisició d'hàbits i valors personals i socials,... que demana un treball molt important en atenció a la diversitat per assegurar una base d'aprenentatges necessària per anar assolint nous i posteriors coneixements.

Una de les característiques que ens preocupa més de la tipologia d'alumnat que ens arriba a P3, és el baix nivell de coneixement de la llengua catalana. La nostra escola està classificada de nivell C per l'alt índex d'immigració sobretot d'origen magrebí. Però, a més, hem pogut constatar que l'alumnat autòcton també arriba a l'escola amb una "motxilla" molt pobre de lèxic. Tot plegat ens crea la necessitat de revisar i replantejar:

- ✓ La programació de lecto-escriptura.
- ✓ La metodologia de treball.

La programació de lecto-escriptura que teníem fins aquell moment posava més èmfasi en el llenguatge escrit que no pas en el llenguatge oral. Això no vol dir que no es treballés aquest a les aules, sinó que es feia de manera poc sistematitzada i programada. A partir de reflexionar sobre el tema a nivell de claustre, i basant-nos en el fonament teòric de diversos autors sobre la importància que té un bon domini de la competència comunicativa oral, vam decidir modificar la programació de lecto-escriptura.

Per què és tant important el treball sistemàtic del llenguatge oral en aquestes edats?

El llenguatge oral és la base indispensable per al desenvolupament de la llengua escrita. Un nen/a que tingui una "motxilla" rica en lèxic, que el comprèn i el sap utilitzar, s'assegura una base sòlida per a l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura; però, a més, aquesta li serà imprescindible per a una bona evolució en les altres àrees curriculars.

El llenguatge oral és una eina per estructurar el pensament. Abans de parlar hem de pensar allò que volem dir i com ho volem dir.

El llenguatge oral és un mitjà de comunicació. De ben petits els nens i nenes s'adonen que a través del llenguatge oral compartim missatges, informacions... Que gràcies a l'oralitat establim relacions interpersonals, que ens ajuden a desenvolupar les habilitats socials i emocionals, entre d'altres. S'adonen de la importància de la funcionalitat del llenguatge oral.

I per últim, les edats d'entre 3 anys i 8 anys, pel moment evolutiu dels nens i nenes, són idònies per treballar aquest tipus de llenguatge. En aquestes edats convé adquirir una base sòlida on es puguin assentar els posterior aprenentatges.

Per tot això, un dels objectius principals de tots els nivells de la nostra escola, és assegurar als nostres alumnes el domini de la competència comunicativa oral. Aquest treball comença a infantil i continua tota la primària amb un treball sistemàtic de:

- ✓ El lèxic.
- ✓ L'estructura de la frase.
- ✓ La consciència fonològica.
- ✓ La parla.
- ✓ La motricitat.

Un cop arribat aquest punt, calia trobar una metodologia de treball que afavorís el desenvolupament de la competència comunicativa oral, partint de les necessitats tan diverses del nostre alumnat i que permetés assegurar el màxim d'èxit en els resultats, respectant els principis bàsics metodològics. Vam pensar que organitzar les aules en diferents ambients ens ajudaria en els nostres objectius.

El **Treball per ambients**, afavoreix el treball sistemàtic i constant de la competència comunicativa oral, així com el desenvolupament de les habilitats lingüístiques. Però a més, afavoreix :

- ✓ El treball competencial, potenciant el desenvolupament de totes les competències: comunicativa, artística, matemàtica, social, aprendre a aprendre, autonomia i iniciativa personal, digital, coneixement de l'entorn i emocional.
- ✓ La utilització de varietat de recursos.
- ✓ Aprenentatge significatiu. Els continguts que es treballen a l'aula estan relacionats amb fets reals o amb problemes quotidians.
- ✓ Aprenentatge actiu. L'experimentació, manipulació i descoberta com a instrument d'aprenentatge, permeten que l'alumnat pugui reflexionar sobre el que fa, ho raoni i ho comuniqui, que pugui donar respostes obertes, plantejant dubtes per anar reelaborant el coneixement, i sigui conscient que està aprenent.
- ✓ Atendre la diversitat. Afavoreixen realitzar tasques en diferents graus de complexitat i respectant els diferents ritmes d'aprenentatge de l'alumnat.
- ✓ Aprenentatge funcional. Faciliten que l'alumnat treballi en situacions en què es pugui aplicar, amb eficàcia, allò que s'aprèn, que transfereixi els seus aprenentatges a l'anàlisi i la resolució de noves situacions.
- ✓ Promouen estratègies per a l'avaluació dels aprenentatges que tinguin en compte la gestió de l'error a través de l'autoregulació.

El curs 2011-2012 vam començar l'aplicació del projecte (1a fase) d'una durada total de dos cursos (2011-2012 i 2012 – 2013).

La valoració d'aquesta fase conclou amb les següents constatacions:

El treball per ambients :

- ✓ Afavoreix al desenvolupament del llenguatge oral, la lectura (P4 i P5) i l'escriptura (P5).
- ✓ Afavoreix el desenvolupament equitatiu de les diferents habilitats de l'alumnat.
- ✓ Permet crear un vincle afectiu molt estret mestra-alumne/a, alumne/a – alumne/a.
- ✓ Derivat de les anteriors, esdevé un mètode motivador per tot tipus d'alumnat (acadèmic, creatiu, emotiu ...)
- ✓ Contribueix a crear un clima tranquil, òptim per a l'aprenentatge.
- ✓ Afavoreix el tractament de la diversitat, fins i tot, amb ràtios nombroses.

Un cop feta la valoració, i tenint en compte els resultats obtinguts, el curs 2013-2014 hem ampliat el projecte en una segona fase, aplicant-lo a tot el cicle d'infantil.

2. OBJECTIUS

Amb la implantació d'aquest projecte pretenem assolir els següents objectius:

1. Potenciar el desenvolupament de la competència comunicativa oral.
2. Potenciar el treball constructivista, funcional, actiu i significatiu.
3. Potenciar el desenvolupament de la iniciativa i autonomia personal.
4. Potenciar el desenvolupament del pensament científic, obert i creatiu.
5. Potenciar el desenvolupament de les habilitats socials.
6. Potenciar el treball de l'educació emocional.
7. Proporcionar uns espais que afavoreixin un entorn tranquil, agradable i segur per facilitar el procés d'ensenyament- aprenentatge.
8. Proporcionar els recursos materials necessaris per facilitar el procés d'ensenyament- aprenentatge. Ampliar els recursos materials tant en varietat com en qualitat.
9. Atendre millor la diversitat. Potenciar, al màxim possible, l'assoliment de les competències a tots els alumnes, siguin quines siguin les seves característiques individuals.

3. DESENVOLUPAMENT DEL PROJECTE

3.1 ORGANITZACIÓ DELS ESPAIS PER AMBIENTS

Un cop tenir clar quins són els objectius que pretenem assolir amb el treball per ambients, calia preparar i organitzar els espais per dur-ho a terme.

L'escola Guillem de Montgrí, és una escola de tres línies, i el curs 2012-2013, constava de 9 aules organitzades cada una d'elles en quatre racons (llengua, mates, joc simbòlic i plàstica).Pel curs 2013-2014 s'ha incorporat un quart grup de P3 afegint-hi un mòdul al pati.

Durant el mes de juliol del 2013 tots els mestres de l'escola, es van implicar en adequar les aules i el mòdul d'infantil per als diferents ambients de treball, per això ens vam distribuir les tasques en diferents "comissions". El disseny dels espais, l'adquisició dels materials i mobiliari, la col·locació,...eren feines que calia anar fent de manera coordinada per poder avançar i tenir-ho tot enllestit per començar el setembre del 2013.

Els espais es van distribuir de la següent manera:

1. " Ambient dels números"
2. " Ambient de descoberta"
3. " Ambient de lletres"
4. " Ambient el teatre"
5. " Ambient toca-toca"
6. " Ambient del taller"
7. " Ambient de l'esquitx"

8. “Ambient de la caseta”
9. “Ambient de psico”
10. “Ambient del xalet”

3.2 EL TREBALL EN ELS AMBIENTS. METODOLOGIA

Tot i que la majoria del treball que es fa a l'educació infantil és globalitzat i , en moltes de les activitats hi podríem trobar aspectes de les diferents competències, hi ha determinades activitats que ajuden a desenvolupar amb més mesura unes competències concretes.

Cada ambient està dissenyat per treballar i desenvolupar unes habilitats i competències concretes relacionades amb les àrees curriculars, però tots tenen com a eix vertebrador el treball de: les habilitats lingüístiques, el pensament creatiu i de les habilitats socials i emocionals.

Els ambients són:

1. **“Ambient dels números”**: En aquest ambient els nens i nenes queden immersos en el món matemàtic. A partir de l'experimentació de diferents materials i del joc els alumnes van entenent i assimilant conceptes relacionats amb els números, els cossos geomètrics, les estimacions, el raonament i la lògica, les nocions topològiques...per anar desenvolupant les habilitats matemàtiques. La llengua oral es fa imprescindible per aprendre a verbalitzar aquests processos, així com per compartir o establir les normes dels jocs cooperatius.
2. **“Ambient de descoberta”**: Molt relacionat amb el món matemàtic. Aquest ambient li permet a l'alumne/a aprendre a fer hipòtesis i estimacions a partir de l'experimentació i la descoberta i aprendre a verbalitzar-les per compartir-les amb els altres. Experimentar amb elements sòlids (la sorra) i líquids (la piscina); desenvolupar els diferents sentits; manipular i descobrir ,a partir de l'observació directa i indirecta, elements de l'entorn proper...
3. **“Ambient de lletres”**: En aquest ambient els nens i nenes tenen un primer contacte amb el món del grafisme i les lletres. Hi ha material pensat per desenvolupar la motricitat fina , per a iniciar-se a la prelectura i preescriptura.
4. **“Ambient el teatre”**: És l'ambient del llenguatge oral per excel·lència. En aquest ambient hi tenim la biblioteca, un teatre, jocs i activitats per treballar el “Buf”, titelles... és a dir tots aquells materials on l'alumne/a, a partir del joc, anirà ampliant i millorant el vocabulari i la dicció, així com la comprensió i domini de la llengua catalana.
5. **“Ambient toca-toca”**: A causa de a les ràtios elevades de la nostra escola, l'ambient de descoberta l'hem duplicat. L'ambient toca-toca és el segon espai dedicat a la descoberta.
6. **“Ambient del taller”**: És l'ambient que permet a l'alumne/a entrar en el món de l'art, de la creació, de la sensibilitat estètica...; de desenvolupar habilitats motrius a partir de la utilització de diferents tècniques i materials plàstics; de descobrir diferents maneres per expressar allò que sent o pensa...
7. **“Ambient de l'esquitx”**: A causa de les elevades ràtios de la nostra escola, l'ambient de llenguatge plàstic l'hem duplicat. L'ambient de l'esquitx és el segon espai dedicat a treballar el llenguatge plàstic.
8. **“Ambient de la caseta”**: Pensem que l'ambient de joc simbòlic és el que permet un lligam afectiu més estret amb els altres. En aquest espai pretenem crear un ambient càlid i agradable en el qual ens hi trobem tots com a casa. La sala d'estar amb els sofàs, contes,... ens ajuden

molt a aconseguir aquest objectiu. La cuineta, les construccions, els garatges, les difresses, la perruqueria, “cal metge”, la botiga, la guarderia,... permeten als alumnes, a partir del joc, assumir diferents rols de la vida quotidiana que els ajudarà en el creixement personal i en el desenvolupament de les habilitats comunicatives, socials i emocionals. Aquest ambient, afavoreix que les emocions siguin les protagonistes del joc. En aquestes situacions el llenguatge oral té un paper principal. L'oralitat permet expressar allò que se sent o es desitja, al mateix temps que fa que els altres ens puguin entendre millor.

9. “ **Ambient de psico**”: L'ambient de psicomotricitat és l'espai on aprenem a descobrir el nostre cos a partir del moviment, el joc i les danses. Un espai on els alumnes poden anar desenvolupant la motricitat grossa molt important per a un posterior aprenentatge de l'escriptura; on poden anar construint la pròpia imatge corporal; on poden anar interioritzant les nocions topològiques...
10. “ **Ambient del xalet**”: A causa de les elevades ràtios de la nostra escola, l'ambient de joc simbòlic l'hem duplicat. L'ambient del xalet és el segon espai dedicat al joc simbòlic.

Independentment de l'ambient, per tal d'assolir els objectius dissenyats i poder desenvolupar les competències de manera equitativa, les activitats que programem han de complir una sèrie de condicions. Cal que:

- Potenciïn la millora del vocabulari i estructura de la frase.
- Potenciïn la capacitat d'anàlisi, reflexió i resolució de problemes en situacions quotidianes.
- Ofereixin situacions on l'alumne hagi de decidir sobre el seu propi treball , ajudant a desenvolupar la iniciativa personal i la creativitat.
- Potenciïn el treball cooperatiu, ajudant a desenvolupar habilitats socials i democràtiques.
- Parteixin dels coneixements previs dels alumnes.
- Potenciïn el desenvolupament de l'autonomia personal.
- Permetin realitzar produccions diferents de les dels companys, respectant les necessitats individuals de cadascú.
- Permetin diversitat de resolucions sense que una hagi de ser millor que l'altra, ajudant a desenvolupar el pensament creatiu.
- Siguin variades: lliures, semidirigides, dirigides, individuals, petit grup, gran grup...
- Permetin l'autoavaluació i coavaluació.

A cada ambient hi ha una estona dedicada a compartir(verbalitzar) el que ens agradaria fer (inici) i una estona per compartir(verbalitzar) el que hem fet (final). Aquests moments són molt importants pel treball lingüístic que impliquen.

El treball en els ambients es completa amb el treball de la tutoria : rutines i joc de lectoescriptura¹

¹ Aquest joc és una activitat sistemàtica i diària on fem un treball reflexiu de la lectoescriptura , des de P3 . Comencem amb la paraula (lèxic, consciència fonològica...) fins a arribar a la frase (estructura, lèxic, consciència fonològica, ...). *Veure vídeo annex.*

Tenint en compte que hi ha una gran part del treball en els ambients lliure, és a dir, que és l'alumne/a qui l'elegeix, l'organitza i el dur a terme a partir dels materials i recursos que té a l'abast, el paper de la mestra és de suma importància.

La funció de les mestres ha de ser vetllar pel disseny d'aquests espais, del material, de la distribució temporal de les diferents sessions de cada ambient.

També ha d'estar en l'espai com a referent i suport per quan ho necessitin els alumnes i deixar temps perquè siguin ells els protagonistes d'aquestes activitats.

Durant el desenvolupament del joc i l'activitat les mestres esdevenen protagonistes de l'observació que ha de ser sistemàtica de l'activitat del nen/a, dels seus avenços i de les dificultats que presenta per tal d'ajudar-los a desenvolupar les seves habilitats.

Cal aprofitar els moments d'autoavaluació i coavaluació per intervenir tot formulant preguntes i iniciant la reflexió conjunta i en veu alta que afavoreixi l'avenç i l'evolució de les activitats, del joc i dels aprenentatges en general.

Partint de les motivacions i interessos dels infants s'atén la diversitat existent en les aules.

Així doncs, les funcions del mestre/a són:

- Planificar les activitats dirigides i vetllar perquè hi hagi les condicions necessàries per realitzar activitats lliures.
- Procurar que el % d'activitats lliures i dirigides s'adeqüi a les necessitats evolutives dels alumnes, procurant que les lliures siguin habituals en tot el cicle d'infantil. A P.3 aquest % serà molt més elevat que a P.5.
- Vetllar perquè en els ambients hi hagi els materials i condicions necessàries per tal que els alumnes puguin desenvolupar totes les seves habilitats.
- Acompanyar a l'alumne/a en el seu aprenentatge aportant-li un clima de confiança i seguretat.
- Intervenir de manera puntual, en moments claus, per ajudar-lo a desenvolupar estratègies en la resolució de problemes de situacions quotidianes.
- Motivar als alumnes, encoratjar-los perquè siguin ells mateixos els protagonistes dels seus aprenentatges, proporcionant-los una alta autoestima.
- Seguir els avenços dels alumnes a partir de l'observació i registre de dades. Avaluar tot el procés per poder anar avançant cap a la millora dels resultats.

3.3 PLANIFICACIÓ DEL TEMPS. HORARIS

Pensem que en aquestes edats, encara és molt important el referent de l'adult/mestra per l'infant i per això cada tutora, seguint l'horari establert, anirà als diferents ambients amb els seus alumnes.

Cada grup té una aula de referència (tutoria) que és on hi fa les rutines.

Les deu tutories segueixen el mateix horari de manera coordinada per evitar que hi hagi algun grup que es trobi desubicat en cap ambient.

L'horari establert és de:

- ✓ 9 a 2/4 de 10h : Rutines i joc de lectoescriptura (aula tutoria)
- ✓ 2/4 de 10 a 2/4 11 : ambients

- ✓ 2/4 11 a ¾ 11: esmorzar (aula tutoria)
- ✓ ¾ 11 a 2/4 12 : Esbarjo
- ✓ 2/4 de 12 a ¼ d'1 : Ambients
- ✓ 1/4 d'1 a 2/4 d'1 : aula tutoria
- ✓ 3 a ¼ de 4 : aula tutoria
- ✓ ¼ de 4 a ¼ de 5 : Ambients
- ✓ ¼ de 5 a 2/4 de 5: aula tutoria

La distribució dels ambients dins de l'horari és diferent en els tres nivells perquè:

- Els alumnes tenen edats evolutives diferents i els seus interessos també són diferents.
- Els espais són limitats i cal ajustar-los a les possibilitats que tenim.
- Els recursos humans són limitats i cal distribuir-los de manera que beneficiïn al màxim d'alumnat possible.

3.4 DISTRIBUCIÓ DELS RECURSOS HUMANS

Seria òptim que cada ambient comptés amb dos adults (docents, auxiliar+docent,...) tenint en compte les ràtios tan nombroses de les aules (mitjana de 25 alumnes). Però la plantilla de la nostra escola no pot assumir aquesta proporció.

Les dues mestres suport que hi ha a la plantilla per tot l'infantil reforcen els ambients on es creu que hi convindria sempre dues persones :plàstiques i llengua.

4. CRITERIS D'AVALUACIÓ

L'avaluació del progrés del projecte és continuada , a partir de les valoracions trimestrals que es fan en les reunions de cicle. A la memòria anual hi consta una valoració del curs que ens serveix com a punt de partida de noves propostes de millora.

Els criteris d'avaluació que ens serveixen com a referent són:

1. Nivell de desenvolupament de la competència comunicativa oral en els alumnes.
 - 1.1 Utilitzar un millor lèxic a nivell oral , tant en quantitat com en qualitat.
 - 1.2 Utilitzar una millor estructura de la frase en les converses.
 - 1.3 Analitzar paraules i/o frases per anar desenvolupant la consciència fonològica.
 - 1.4 Parlar de manera entenedora i amb una bona dicció de la parla.
 - 1.5 Llegir paraules i/o frases senzilles amb comprensió (P5)
 - 1.6 Escriure paraules i/o frases senzilles amb un mínim de correcció ortogràfica (P5)
2. Nivell de desenvolupament de la competència autonomia i iniciativa personal.
 - 2.1 Utilitzar l'autonomia per a resoldre situacions personals i del treball .

2.2 Utilitzar la iniciativa personal per a resoldre situacions personals i del treball.

3. Nivell de desenvolupament del pensament científic, obert i creatiu.

3.1 Utilitzar el pensament creatiu en la resolució de situacions personals i del treball.

4. Nivell de desenvolupament de les habilitats socials i emocionals.

4.1 Utilitzar la cooperació com a sistema de relació amb els altres.

4.2 Utilitzar l'autocontrol en el torn d'escollir /conversar.

4.3 Començar a utilitzar estratègies de gestió de les emocions.

4.4 Mostrar un bon nivell d'autoestima.

5. CONCLUSIONS

Un projecte d'aquestes dimensions, amb canvis metodològics i d'aspectes de la programació de lectoescriptura tan importants, ha implicat a gran part de la comunitat educativa.

Els mestres hem hagut de fer un canvi de "xip" per adonar-nos de la importància del treball de la competència comunicativa oral en l'educació infantil com a base per a una millora dels resultats escolars posteriors. Hem hagut de fer un esforç d'organització, coordinació i de treball per poder preparar els espais i per revisar les programacions refer-les i dur-les a terme.

Les famílies viuen el projecte amb molta il·lusió i confiança entenent que aquests canvis suposen una millora pels seus fills i filles. La constatació de la millora dels resultats en la majoria d'alumnes, inclosos els no autòctons, ha contribuït a aquesta confiança cap al projecte i cap als professionals que el duem a terme.

A nivell de poble, també s'ha conegut que l'escola Guillem de Montgrí ha apostat per millorar els resultats escolars, intentant arribar a la majoria d'alumnes, a partir d'una metodologia, que mitjançant el joc i l'aprenentatge per descobriment afavoreixi les habilitats comunicatives, socials, emocionals... És per això, que el prestigi de l'escola ha augmentat, juntament amb les seves matrícules.

La feina tot just comença i ens queda molt de camí per anar avançant perquè un "garbuix" d'aquestes dimensions arriba a tots els cicles de la nostra escola. A nivell d'escola, se'ns han obert un munt de qüestions que cal plantejar-se, com per exemple: Cal modificar algun aspecte de la programació de lectoescriptura de cicle inicial perquè hi hagi una bona coordinació infantil-inicial? Tenim prou sistematitzat el treball de llenguatge oral a primària? I el de la competència d'autonomia i iniciativa personal?...

Som conscients que és un repte important, però ens sentim molt il·lusionats i amb prou energia per anar aprenent i progressant juntament amb els nostres alumnes.

6. ANNEXOS

A continuació presentem els següents arxius adjunts:

✓ **Vídeo 1:** <http://vimeo.com/85370984>

✓ **Vídeo 2:** <http://youtube/zUhfaWzfVlw>